

Tereza RILlichová, *Osobnost Karla Farského v církevním životě Československa ve 20. letech 20. století*, České Budějovice 2016, 108 s. včetně příloh.

Diplomová práce Historického ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Posudek vedoucího diplomové práce

Předkládaná diplomová práce Terezy Rillichové se zabývá osobností katolického reformního kněze, následného spoluzakladatele Církve československé, jejího biskupa a prvního patriarchy Karla Farského v období od vzniku Československa v říjnu 1918 do jeho smrti v červnu 1927. Sleduje především jeho dramatickou cestu od katolické církve ke skupině modernisticky smýšlejících kněží v roce 1919, jeho podíl na vyhlášení Církve československé o rok později a jeho působení v nové církvi, kde se záhy stal výrazným tvůrcem její věroučné, programové, organizační, duchovní a liturgické orientace. Jeho kazatelská, misijní, publikační, pastorační a katechetická činnost jednoznačně bezpochyby určily podobu mladé církve, na druhé straně rozhodně zkrátily život samotného K. Farského. Cílem diplomové práce tak je „*analýza, interpretace a popis osobnosti Karla Farského v nábožensko-politických proměnách 20. let 20. století.*“ (s. 8).

Rozsah diplomové práce činí 108 stran textu (z čehož 11 stran příloh). Práce se skládá z deseti kapitol včetně úvodu, závěru, seznamu pramenů a literatury a příloh. Druhá kapitola se věnuje životu a dílu K. Farského do roku 1918, zejména jeho rodinnému zázemí, teologické formaci a jeho literární činnosti. Třetí kapitola přináší stručný přehled náboženského vývoje v českých zemích od 18. století do vzniku reformního hnutí uvnitř katolické církve po vzniku Československa v roce 1918. Jádro práce tvoří kapitoly 4-6, které sledují osobnost K. Farského v letech 1918-1927. Čtvrtá kapitola zachycuje jeho radikalizaci po roce 1918, pátá jeho podíl na vznikající Církvi československé na počátku 20. let a šestá období jeho patriarchátu v letech 1924-1927, kdy K. Farský mimo jiné podnikl cesty do Švédska a Spojených států amerických. Určitý dodatek představuje kapitola 7, která přibližuje tzv. Farského druhý život, zejména jeho teologickou aktuálnost v Církvi československé a české společnosti dnes. Hlavním postupem předkládané práce je biografická metoda.

Mezi poměrně vyhraněnou historiografií, která na jedné straně Farského nekriticky zbožšťuje (pro jeho hlubokou žitou víru) a na druhé straně nesmyslně zatracuje (pro jeho odpad od katolické církve), autorka zdatně balancuje, aby toto černobílé vnímání K. Farského překročila směrem k jeho objektivnímu zhodnocení. Subjektivní prameny konfrontuje s literaturou, přičemž nepřebírá argumentace ani apologetické dikce historiků Církve československé. Je bezpochyby cenným přínosem práce, že autorka na mnoha místech přibližuje významné archivní dokumenty, které následně komentuje. Autorčino zhodnocení K. Farského v závěru odráží značnou vyzrálou autorčiny soudů: „*Karel Farský byl sice hluboce věřícím člověkem, odmítal však bezmyšlenkovitě přejímání dogmatických pravd a výkladů, o své víře potřeboval přemýšlet a hledat pro ni racionální odůvodnění a východiska. Nejdůležitějším aspektem víry pro něj byla svoboda svědomí člověka, a to nejen před Bohem, ale i před sebou samým. Tvrdil, že může existovat člověk bez víry, ale nemůže existovat*

víra bez člověka. Víru i náboženství považoval za věc ryze osobní, můžeme říci až intimní.“ (s. 92).

Autorka ve své diplomové práci předkládá výsledky svého výzkumu v Ústředním archivu a muzeu Církve československé husitské v Praze. Kapitoly jsou vyvážené, rozvíjejí předchozí myšlenky a sledují jednotnou linii celé diplomové práce. Její práce s prameny je pečlivá a svědomitá, její interpretační linie většinou tyto písemné dokumenty neopustí. K tématu přistupuje autorka velmi dobře připravena, vybavena znalostí relevantní literatury a vhodných metod (analyticko-syntetická, biografická atd.). Bibliografický přehled zabírá průměrný rozsah (s. 94-97). Autorka prostudovala jak relevantní české studie a monografie (M. Kaňák, P. Marek, D. Tonzar, B. Zlámal a další), tak Farského práce včetně jeho podrobného deníku a rozsáhlé korespondence. Komplexní pohled doplnila materiály z tehdejšího tisku, zejména Českého zápasu a Volné myšlenky.

Práce zajímavým způsobem přibližuje a popisuje nábožensko-církevní poměry Církve československé a jejího biskupa, resp. patriarchy Karla Farského, přičemž se mnohých témat dotýká autorka vůbec poprvé. Význam práce spočívá ve vlastním badatelském výzkumu, kdy autorka představuje nově (a nevytěžené) materiály Ústředního archivu a muzea Církve československé husitské v Praze, jež byly až do nedávné doby nedostupné. Práce je současně na velmi dobré stylistické úrovni. Pozitivně hodnotím formální i grafickou podobu práce. Text je sjednocený a zarovnaný. Velmi cenným obohacením diplomové práce jsou její přílohy. Autorka v práci prokázala dostatečné teoretické zázemí.

Na základě výše uvedeného ji proto doporučuji k obhajobě a hodnotím stupněm výborně.

Otázky k obhajobě:

1. Jak by vypadala Církev československá (husitská) bez Karla Farského tehdy a dnes?
2. V čem spočívá největší přínos osobnosti K. Farského?

V Českých Budějovicích dne 13. května 2016

PhDr. Marek Šmíd, Ph.D.